

Napoléon

En 1793, un officier républicain de 24 ans, Napoléon Bonaparte, contribua à reprendre Toulon aux Anglais et fut nommé général de brigade.

Deux ans plus tard, Bonaparte se trouvait à Paris. Le peuple était mécontent de la façon dont le Directoire gouvernait le pays. On criait à nouveau « Vive le Roi ! » et une armée insurrectionnelle de 20.000 hommes se rassembla dans la capitale. Le jeune général reçut le commandement de l'armée de Paris et rétablit l'ordre.

Un an plus tard, général en chef de l'armée d'Italie, il s'illustra par une campagne victorieuse. Pour couper aux Anglais la route des Indes, il tenta la conquête de l'Égypte, mais sa flotte fut détruite à Aboukir. A son retour, il reçut le titre de premier consul avec tous les pouvoirs. Consul à vie en 1803, il se fit proclamer empereur l'année suivante sous le nom de Napoléon Ier. A l'instar de Charlemagne, il se fit sacrer par le Pape.

A partir de ce moment, l'histoire de Napoléon est celle d'un gouvernement despotique à l'intérieur et de continuelles campagnes militaires à l'extérieur. Poussés par l'Angleterre, qui vécut plusieurs années dans la crainte d'une invasion française, les rois d'Europe formèrent contre l'empereur des coalitions sans cesse renouvelées. Et celui-ci remporta une série de grandes victoires : à Austerlitz sur les Autrichiens et les Russes (1805) ; à Iéna sur les Prussiens (1806) ; à Friedland sur les Russes (1807), déjà rencontrés à la bataille d'Eylau, sanglante et indécise ; à Wagram sur les Autrichiens (1809). Presque toute l'Europe devient possession française ou alliée de la France. Napoléon exclut l'Autriche

de l'Allemagne et de l'Italie, où des regroupements de territoires préparent les unifications futures, et il épouse en secondes noces une princesse autrichienne, Marie-Louise (1810).

Il connaît cependant ses premiers échecs. La défaite de sa flotte à Trafalgar (1805) a brisé la force navale de la France. L'occupation de l'Espagne (1808) se heurte à un soulèvement national soutenu par les Anglais.

En 1812, Napoléon entra en Russie avec sa Grande Armée. Les Russes adoptèrent la politique de la terre brûlée. Ils reculèrent sans livrer bataille. En septembre, les troupes impériales, épuisées par leur marche dans cet immense pays hostile, atteignirent leur but : Moscou. Mais le lendemain, Moscou était en flammes. Napoléon décida de rentrer en France. Mais l'hiver précoce transforma la retraite en désastre. Des 600.000 hommes qui étaient entrés en Russie, 40.000 à peine rentrèrent en France. Alors la France fut envahie par les Russes et leurs alliés. Napoléon, contraint d'abdiquer, partit pour l'île d'Elbe.

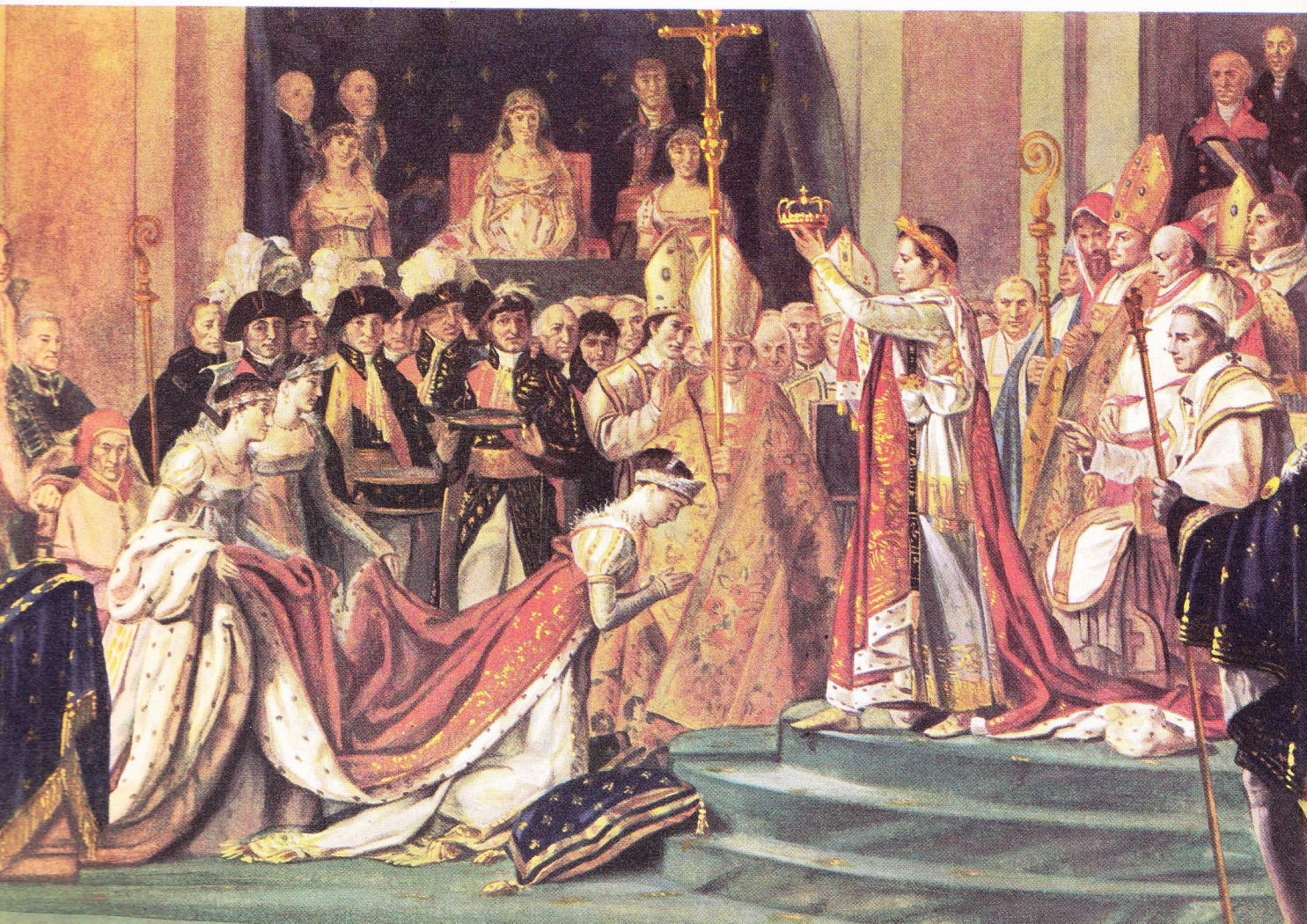
Un des grands mérites de Napoléon fut la mise au point d'un nouveau code civil. Ce code, appelé Code Napoléon, est basé sur le droit romain, les droits coutumiers, les ordonnances royales et les lois révolutionnaires. Il fut imité et adopté dans presque tous les États du monde.

En haut, à gauche : carte d'Europe montrant les hauts lieux de l'épopée impériale.

T = Toulon. P = Paris. M₁ = Milan. C = Le Caire. T₁ = Trafalgar. A = Austerlitz. J = Iéna. E = Eylau. F = Friedland. R = Rome. TV = Torres Vedras. V = Vimeiro. A₁ = Albuero. S = Salamanca. V₁ = Vitoria. M = Moscou. B₁ = la Bérésina. W = Waterloo.

En haut, à droite : un exemplaire du Code Napoléon.

En bas : le couronnement de Napoléon, à Notre-Dame de Paris, le 2 décembre 1804. Le nouvel empereur pose la couronne sur la tête de sa femme Joséphine (d'après le tableau de David).

NAPOLEON

In 1793 was Engeland met Frankrijk in oorlog. Een Engelse vloot blokkeerde de Franse vloot in de haven van Toulon, met het doel de Franse koningsgezinden te helpen om de stad te bezetten. Maar Engeland bleek niet in staat de herovering van Toulon door een uitnemend republikeins artillerieofficier, Bonaparte, te beletten.

Twee jaar later was Napoleon in Parijs, juist toen het erop ging lijken dat de republiek een plotseling einde tegemoetging. Oostenrijk en Pruisen hadden successen op Frankrijk behaald en het volk werd ontevreden over de wijze, waarop het Directoire het land bestuurde. De kreet "Vive le roi" werd opnieuw te Parijs gehoord, toen het volk tezamenliep. De leden van het Directoire droegen Napoleon op, deze beweging te onderdrukken. Napoleon, die een typisch artillerist was, stuurde vier grote kanonnen en veegde de straten met één enkele korte kanonnade schoon. Napoleon werd dadelijk tot generaal van de binnenlandse strijdkrachten bevorderd. Een jaar later kreeg hij het bevel over de Franse troepen in Italië.

In Italië behaalde Napoleon overwinningen op de Oostenrijkers en de Sardiniërs, waarna hij zich een tijdlang met prinselijke pracht in een kasteel nabij Milaan installeerde. Na een korte veldtocht in Egypte keerde hij naar Frankrijk terug, waar hij, onder een nieuwe grondwet, Eerste Consul werd en met de macht van een alleenheerser werd bekleed. In 1802 werd hij tot Consul voor het leven aangesteld en twee jaar later tot keizer uitgeroepen.

Op de afbeelding hiernaast (dat een in het Louvre te Parijs opgehangen schilderij weergeeft) is zijn kroning weergegeven. De nieuwe keizer liet zich door de paus zittende zegenen, maar plaatste toen de kroon op zijn eigen hoofd en kroonde nadien zelf Joséphine tot keizerin.

Van dat ogenblik af is het verhaal van Napoleon de geschiedenis van een sterke, despotische regering in het binnenland en van een bijna ononderbroken reeks veldtochten in het buitenland. Tijdens de grote slagen bij Austerlitz (1805) en Jena (1806) brak Napoleon de tegenstand van Pruisen. Gedurende verschillende jaren leefde Engeland onder de voortdurende bedreiging van een Franse inval. Te Eylau en Friedland (1807) bracht het leger van Napoleon de Russen belangrijke nederlagen toe.

Tegen 1810 waren zowel Nederland als België bij Frankrijk ingelijfd en was bijna geheel Europa ofwel van Frankrijk afhankelijk ofwel met dit land verbonden.

Toen liet Napoleon zich van Joséphine scheiden om met Marie Louise, dochter van de Oostenrijkse keizer, te huwen. Een zoon, het volgende jaar uit dit huwelijk geboren, werd tot koning van Rome uitgeroepen.

Maar toen reeds was het lot bezig de val van Napoleon voor te bereiden. In zuidwestelijk Europa was het volk in opstand gekomen tegen Joseph, de broer van Napoleon, die door hem op de Spaanse troon was geplaatst. Te Vimeiro en te Albuera hadden Britse strijdkrachten onder het bevel van Sir Arthur Wellesley enkele overwinningen op de Fransen behaald. Te Salamanca en te Vitoria zouden spoedig andere overwinningen volgen. Sedert de zegepraal van Nelson te Trafalgar in 1805, had Engeland de Franse marine steeds meer en meer schade toegebracht.

Toen ging in 1812 Napoleon met een half miljoen man op mars naar Moskou. De Russen trokken terug en pasten de politiek van de verschroeide aarde toe. Op een septemberdag, vierentwintig uur nadat de uitgeputte Franse troepen hun doel hadden bereikt, werd Moskou in brand gestoken. Daar de Fransen geen middelen hadden om in Moskou de bittere winter door te brengen, moesten de Fransen rechtsomkeert maken. Van elke vijf soldaten overleefden slechts twee de terugtocht.

In 1813 brachten de Russen, de Oostenrijkers en de Pruisen de onervaren Franse troepen een verpletterende nederlaag toe te Leipzig. Het volgende jaar werd Frankrijk van alle zijden door zijn talrijke vijanden overvallen. Napoleon, die men tot troonsafstand dwong, werd naar Elba verbannen. Het Verdrag van Parijs werd ondertekend.

Toch had Napoleon aan Frankrijk één blijvend erfstuk nagelaten: de beroemde Code Napoléon, die de tradities van de Romeinse en de kerkelijke wetgeving verenigde met de verordeningen van de oude monarchie en de principes van de revolutie.

Boven links: Kaart, waarop enkele plaatsen, bekend door Napoleons triomfen en tegenslagen, zijn aangeduid: T = Toulon; P = Parijs; MI = Milaan; C = Caïro; J = Jena; A = Austerlitz; E = Eylau; F = Friedland; R = Rome; TV = Torres Vedras; V = Vimeiro; Al = Albuera; S = Salamanca; VI = Vitoria; M = Moskou; BI = Berezina; TI = Trafalgar; W = Waterloo.
Boven rechts: De Code Napoléon. **Onder:** Napoleons kroning.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.